

مطالعه تطبیقی وضعیت پذیرفته شدگان کارشناسی ارشد در رشته‌های مدیریت دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تهران و شهید بهشتی^۱

وجه‌الله قربانی زاده*، محمد امینی**، جعفر رشیدی بافتانی***

تاریخ دریافت: ۹۵/۱۰/۲۳ - تاریخ پذیرش: ۹۷/۳/۲۷

چکیده

در سال‌های گذشته رقابت تنگاتنگی بین دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تهران و شهید بهشتی در جذب دانشجویان مستعد وجود داشته است. از سوی دیگر، دانشجویان نیز معیارهای متعددی را برای انتخاب دانشگاه در سطح تحصیلات تکمیلی در نظر داشته‌اند. این تحقیق با هدف تعیین جایگاه رقابتی دانشکده مدیریت این سه دانشگاه و برای یافتن پاسخ به این سؤال انجام شده که «وضعیت پذیرفته شدگان کارشناسی ارشد رشته‌های مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی در مقایسه با دانشگاه‌های تهران و شهید بهشتی از نظر متغیرهای رتبه کنکور، تعداد پذیرش، معدل کارشناسی، نوع دانشگاه محل تحصیل، مرتبط بودن رشته کارشناسی و کارشناسی ارشد و سن چگونه بوده است؟». این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی با رویکرد تطبیقی بوده و جامعه آماری تحقیق کلیه پذیرفته شدگان کارشناسی ارشد در سه دانشکده مدیریت دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تهران و شهید بهشتی از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ بوده است. یافته‌ها نشان داد که دانشگاه علامه طباطبائی در مقایسه با دو دانشگاه دیگر در رشته‌های مدیریت بیشترین پذیرش دانشجو را داشته و میانگین رتبه پذیرفته شدگان این دانشگاه پایین‌تر از دو دانشگاه دیگر بود. معدل کارشناسی و سن پذیرفته شدگان در سه دانشگاه، فاصله عمده‌ای باهم نداشتند. در متغیرهای دیگر نیز وضعیت مشابه و یکسانی بین سه دانشگاه حاکم بود.

واژگان کلیدی: تحصیلات تکمیلی، رتبه در آزمون کارشناسی ارشد، مطالعه تطبیقی، دانشگاه علامه طباطبائی.

۱. این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی مصوب در دانشگاه علامه طباطبائی است که با همین عنوان در سال ۱۳۹۳ اجرا شده است.

* دانشیار دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

vghorbanizadeh@gmail.com

** کارشناس ارشد مدیریت منابع انسانی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

*** کارشناس ارشد مدیریت منابع انسانی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

مقدمه

در محیط‌های علمی، رصد و پایش دانشگاه‌های رقیب در قالب مطالعات تطبیقی، ضعف‌ها و قوت‌های موجود را برای برنامه‌ریزی‌های آتی می‌نمایاند و اطلاعاتی را در اختیار سیاست‌گذاران قرار می‌دهد که بتوانند با آگاهی از جایگاه رقابتی خود، موقعیت دانشگاه را در برابر رقبای حفظ کرده و ارتقا بخشند. چنین مطالعاتی می‌تواند هدایتگر اقداماتی باشد که در راستای «جذب و ارتقای مستعدترین داوطلبان و ارائه توانمندترین دانش‌آموختگان» انجام می‌شود. لذا برای آگاهی از روند گذشته، جهت برنامه‌ریزی و ساختن آینده، انجام چنین تحقیقات توصیفی‌ای لازم و ضروری به نظر می‌رسد (حافظ‌نیا، ۱۳۸۹).

دانشگاه علامه طباطبائی به‌عنوان بزرگ‌ترین دانشگاه علوم انسانی کشور همواره دغدغه جذب بهترین داوطلبان را داشته و پذیرش محدود و کیفی از دیرباز، سیاست اصولی آن محسوب می‌شده است. اما آنچه در بین سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ اتفاق افتاد حاکی از تغییراتی در روند پذیرش دانشجویان این مقطع بود. به‌طوری که بعضاً ورود دانشجویان با رتبه‌های پایین‌تر نسبت به گذشته و نیز ورود دانش‌آموختگان از دانشگاه‌های غیردولتی بیش‌ازپیش مشاهده می‌شد. طی این سال‌ها سؤالات و ابهاماتی در خصوص تنزل دانشگاه علامه طباطبائی از شهرت و اعتبار پیشین خود در محافل مختلف دانشگاه به وجود آمد و این در حالی بود که در سال ۱۳۹۱ خبرگزاری مجلس شورای اسلامی منتشر کرد «بر اساس ارزیابی وزارت علوم از دانشگاه‌های کشور دانشگاه علامه طباطبائی به‌عنوان بزرگ‌ترین دانشگاه علوم انسانی خاورمیانه با سقوطی باورنکردنی حائز امتیاز یک از صد نیز نشده است» (صابری، ۱۳۹۱). طبیعتاً بازتاب این رتبه‌بندی‌ها در محافل دانشگاهی بر پذیرش و استقبال دانشجویان برتر به‌عنوان یکی از ارکان اساسی رشد دانشگاه تأثیر منفی می‌گذارد (اقبال، گسگری و رستمی، ۱۳۸۴) چراکه انعکاس این رتبه‌بندی‌ها به‌نوعی شهرت علمی دانشگاه را که مهم‌ترین عامل در انتخاب دانشگاه توسط دانشجویان است، تحت‌الشعاع قرار می‌دهد (نصر و همکاران، ۱۳۸۸).

این مسائل تا آنجا پیش رفت که بر اساس آخرین رتبه‌بندی منتشرشده توسط پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (آی اس سی، ۱۳۹۲)، در سال ۱۳۹۲ دانشگاه علامه طباطبائی حتی بین ۵۰

دانشگاه اول ایران نیز حضور نداشت اما دانشگاه امام صادق (ع) که رسالت نسبتاً مشابهی با دانشگاه علامه طباطبائی دارد، در جایگاه ۵۱ جای گرفته بود و متأسفانه داوطلبان در دوره‌های بعدی میزان معروفیت و موقعیت کنونی دانشگاه را برای انتخاب خود در نظر می‌گیرند (عنایتی نوین فر و همکاران، ۱۳۹۱). صابری (۱۳۹۱) فعال نبودن زیرساخت‌ها، پراکندگی فضاهای علمی، تغییر و تحولات اداری، کم توجهی به ارتقای مجموعه دانشجویی و هیأت علمی را از جمله عوامل تنزل جایگاه علمی دانشگاه علامه طباطبائی عنوان کرده است. احمدوند (۱۳۹۳) معاون پژوهشی دانشگاه علامه، بی‌انگیزگی استادان و نداشتن اعتماد به دانشگاه را طی سال‌های گذشته علت افت رتبه دانشگاه در میان دانشگاه‌های داخلی و خارجی عنوان می‌کند. هم‌چنین انتشار اخبار مبنی بر بازنشسته شدن برخی اساتید برجسته دانشگاه به‌ویژه در دانشکده مدیریت و نیز جذب غیرمتعارف اعضای هیأت علمی به‌عنوان رکن اساسی ارتقای علمی دانشگاه، مسئله سقوط رتبه دانشگاه علامه را در نظر اساتید و دانشجویان، برجسته و تشدید می‌کرد (ایلنا، ۱۳۹۲)؛ به‌ویژه در دانشکده مدیریت رفته‌رفته این مسائل به نگرانی‌هایی در خصوص تنزل اعتبار دانشگاه مبدل شد. در مواجهه با این رخداد قبل از هر چیز لازم بود جایگاه دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی در مقایسه با رقبای اصلی خود برای تصمیم‌گیران دانشگاه به‌صورت عینی توصیف و مستند شود تا محرک و پشتوانه‌ای برای اقدامات لازم در سطح عالی دانشگاه واقع شود، این امر در واقع بیانگر هدفی بود که در این پژوهش دنبال می‌شد. لذا طرحی پژوهشی جهت مقایسه سه دانشکده رقیب یعنی دانشکده‌های مدیریت دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تهران و شهید بهشتی تدوین شد. علت انتخاب این سه دانشکده پیشینه رقابت آن‌ها با یکدیگر و سطح علمی نسبتاً یکسان آن‌ها و نیز تعیین هدفمند این سه از سوی کارفرمای طرح پژوهشی بود. این پژوهش با در نظر گرفتن شاخص‌های مربوط به پذیرفته‌شدگان تحصیلات تکمیلی، متوجه این مسئله بود که اولاً آیا دانشگاه علامه طباطبائی در سطح دانشکده مدیریت جایگاه نامطلوب و تنزل یافته‌ای نسبت به رقبای اصلی خود دارد؟ ثانیاً در صورت وجود، این جایگاه نامطلوب بین رقبای اصلی را چگونه می‌توان بر اساس شاخص‌های مربوط به پذیرفته‌شدگان توصیف کرد؟

سؤال اول به منظور پرهیز از مبتلا شدن به «مسئله القاگر» صورت‌بندی شده است. به دیگر سخن، برخی از پرسش‌های پژوهشی، درستی مسئله و مشکل نهفته در خود را مفروض گرفته و به مخاطب القا می‌کنند در حالی که ممکن است این مسئله غافلانه مورد پذیرش قرار گرفته باشد و هنوز اصل وجود آن مسئله اثبات نشده باشد (فرامرز قراملکی، ۱۳۹۲). به طور خاص، ممکن است وقوع رخداد های مسئله ساز در دانشکده مدیریت علامه طباطبائی به دلیل بروز وضعیت مشابه در دو دانشکده دیگر تغییری در جایگاه رقابتی آن ایجاد نکرده باشد. به همین دلیل ابتدا باید این مسئله بر اساس داده‌های عینی و به شکل مستند توصیف شود. سؤال دوم نیز در واقع همان سؤال ارزیابی کلیدی^۱ است. اینکه ما چه موردهای خاصی را برای مقایسه و تطبیق انتخاب می‌کنیم به سؤال ارزیابی کلیدی بستگی دارد. شفاف‌سازی این سؤال اولین گام در مطالعات تطبیقی است چرا که تعیین می‌کند آیا استفاده از مطالعه تطبیقی بجا و درست است یا نه؟ (گودریک^۲، ۲۰۱۴: ۲۰۱ و ۲) این سؤال، سطح بالا^۳ و در مورد عملکرد کلی بوده و از هدف مقایسه موردها مشتق می‌شود (گودریک، ۲۰۱۴: ۲). در ادامه پس از مرور اجمالی ادبیات و پیشینه تحقیق، روش پژوهش توضیح داده می‌شود؛ سپس یافته‌های تحقیق ارائه و مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد و در پایان ضمن نتیجه‌گیری، پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت پذیرش دانشجویان در دانشگاه علامه طباطبائی ارائه می‌گردد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

گسترش جهت‌گیری تجاری و نیز ماهیت فراملی مؤسسات آموزش عالی منجر شده که دانشگاه‌ها علاقه وافری برای درک جایگاه خویش در مقایسه با رقبا از خود نشان دهند. برای این منظور حوزه‌های مختلفی را می‌توان مورد مقایسه قرار داد که یکی از آنها، شاخص‌های مربوط به پذیرش دانشجو است. مهم‌ترین شاخص‌های مربوط به پذیرفته‌شدگان عبارت‌اند از: متوسط نمره [رتبه] دانشجویان در آزمون ورودی و تعداد دانشجویان پذیرفته‌شده در مقایسه با

1. key evaluation question (KEQ)

2. Goodrick

3. High-level

کل داوطلبان (گیلبرتو، اولگا، مریف‌پاز و اوسکار^۱، ۲۰۰۷: ۱۰). با وجود این، به منظور دقیق‌تر شدن مقایسه می‌توان شاخص‌های دیگری را نیز مورد مقایسه قرار داد اما باید در نظر داشت وقتی متغیرهای مورد مقایسه (شاخص‌ها) زیاد و موارد مورد مقایسه (دانشگاه) کم باشند مطالعه تطبیقی نمی‌تواند به خوبی تفسیری رقابتی ارائه دهد. لذا باید اولاً روی موارد قابل مقایسه تمرکز شود (ایجاد همگنی در فضای مورد مطالعه (کولیر^۲، ۱۹۹۳) مثلاً به جای رتبه‌بندی کل دانشگاه‌ها که معمولاً دارای رسالت‌ها یا ماهیت متفاوتی هستند، سعی شود دانشکده‌های مشخص که از نظر ماهیت و رسالت به هم نزدیک‌تر هستند مورد مقایسه قرار بگیرند (اقبالی، گسگری و رستمی، ۱۳۸۴). ثانیاً تعداد شاخص‌های مورد مقایسه کاهش داده شود و یا در صورت امکان ترکیب شوند (کولیر، ۱۹۹۳).

اگرچه مطالعات مقایسه‌ای و تطبیقی شناخت صحیح و حساسیت لازم را به منظور تغییر در فعالیت‌ها در جهت پیشرفت و بهبود تقویت می‌کند (الوانی و واعظی) اما لازم است تطبیق به صورت منطقی انجام شود؛ برای این منظور باید در فضای مورد مطالعه نوعی همگنی ایجاد گردد. به عبارت دیگر هر چه تطبیق در دانشکده‌های خاص و هم‌طبقه صورت بگیرد به دلیل پدید آمدن فضایی همگن‌تر، عمل مقایسه منطقی‌تر خواهد بود (اقبالی، گسگری و رستمی، ۱۳۸۴). به همین دلیل اشاره به ماهیت سه دانشکده مورد مطالعه و توصیف رشته‌های فعال در آن‌ها به دقیق‌تر شدن پژوهش کمک می‌کند.

دانشگاه تهران اولین دانشگاهی بود که رشته مدیریت را به‌طور رسمی وارد آموزش عالی ایران نمود. آموزش دانشجویان در مقطع کارشناسی رشته‌های علوم اداری و مدیریت بازرگانی و نیز در مقطع کارشناسی ارشد در رشته‌های اداره امور دولتی و مدیریت بازرگانی از سال ۱۳۴۳ در دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی آغاز شد و در سال ۵۵-۱۳۵۴ رشته دکترای مدیریت، به مقاطع قبلی اضافه گردید (مرکز آموزش‌های الکترونیکی دانشگاه تهران، ۱۳۹۴). دانشگاه علامه طباطبائی نیز به اعتبار مؤسسات و مراکز علمی تشکیل‌دهنده آن (مثل مرکز آموزش مدیریت دولتی و مرکز مطالعات مدیریت ایران) در سال ۱۳۵۱ در مقطع

1. GUALBERTO, OLGA, MARÍA PAZ, & OSCAR

2. Collier

کارشناسی رشته مدیریت بازرگانی و در مقطع کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی دانشجو پذیرفت (دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۹۴). دانشکده مدیریت دانشگاه شهید بهشتی نیز تأسیس رشته‌های مدیریت بازرگانی، صنعتی و دولتی را از سال ۱۳۷۰ آغاز نمود (سایت دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۹۴). در حال حاضر این سه دانشکده در رشته‌های مدیریت بازرگانی، صنعتی، دولتی، مالی در حال فعالیت هستند که در این بین مطالعات مدیریت اسلامی، مدیریت رسانه و MBA خاص دانشکده مدیریت تهران و مدیریت جهانگردی خاص دانشکده مدیریت علامه طباطبائی است. بنابراین، ماهیت آموزشی یکسان (ترتیب دانش‌آموختگان در گرایش‌های مختلف مدیریت) و پیشینه تقریباً مشابه این سه دانشکده امکان تطبیق منطقی‌تر را فراهم می‌کند.

چون مقایسه دانشگاه‌ها با مشکلاتی از جمله: دادن اطلاعات نادرست و گمراه کننده از سوی دانشگاه‌ها، دشوار و پرهزینه بودن تحصیل اطلاعات دقیق و صحیح (اقبال، گسگری و رستمی، ۱۳۸۴) و سوگیری‌های شخصی و ناخودآگاه هنگام قضاوت درباره دانشگاه‌ها مواجه است چراکه افراد جامعه علمی تمایل به بزرگنمایی دانشگاه خود دارند (خسرجردی و زراعت‌کار، ۱۳۹۱) به همین دلایل می‌توان گفت یکی از راه‌های مطمئن برای به دست آوردن داده‌های معتبر، مراجعه به اطلاعات تولید شده توسط سازمان‌های بی‌طرف و مسئول است. چنین اطلاعاتی دارای عینیت بیشتری است و مقایسه بر اساس آن به نتایج رواتری منجر خواهد شد. از سوی دیگر در بسیاری از رتبه‌بندی‌ها، اطلاعاتی که مبنای مقایسه و رتبه‌بندی قرار می‌گیرند مربوط به فرایندهای آموزشی-پژوهشی و برون‌دادهای دانشگاه است (احمدی، عین‌اللهی و اکبری، ۱۳۹۲) و کمتر مشاهده شده که رتبه‌بندی بر اساس ویژگی‌های «درونداها» صورت پذیرد در حالی که داوطلبان پذیرفته شده یکی از عوامل مهم ارتقای دانشگاه در عرصه رقابت‌های علمی هستند. بنابراین مطالعه تطبیقی دانشگاه‌ها بر اساس شاخص‌های مربوط به درون‌دادها و با استفاده از داده‌های معتبر تولیدشده توسط یک سازمان بی‌طرف و مسئول مانند سازمان سنجش آموزش کشور می‌تواند رتبه‌بندی رواتر و پایاتری به دست دهد.

یکی از شاخص‌های مربوط به «دروندهای دانشگاه» که برای رتبه‌بندی دانشکده‌های بازرگانی آمریکا در سال ۱۹۹۳ در نظر گرفته شد، متوسط رتبه کنکور بود (اقبال، گسگری و رستمی، ۱۳۸۴). رتبه‌بندی در ایالات متحده آمریکا به صورت معناداری تحت تأثیر شاخص‌های مورد نظر در سیستم پذیرش دانشجو است. یعنی این شاخص‌ها به نحوی ناظر بر ارزیابی دروندهای دانشگاه هستند (احمدی، عین‌اللهی و اکبری، ۱۳۹۲). در ایران نیز شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۴) شاخص‌های متعددی را برای ارزیابی آموزش عالی تعیین و تصویب نموده است که تعدادی از آن‌ها مربوط به درونداها یا دانشجویان است از جمله: «نرخ رشد پذیرش دانشجو»، «میانگین رتبه آزمون سراسری پذیرفته‌شدگان در دانشگاه به تفکیک گروه عمده تحصیلی» «میانگین سن دانشجویان به تفکیک مقاطع تحصیلی در گروه‌های عمده تحصیلی» (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۴). این شاخص‌ها در واقع به نوعی تعیین کننده این است که برترین‌های جامعه داوطلبان چه دانشگاهی را برای تحصیل و اشتغال آینده خود انتخاب می‌کنند. بر همین اساس می‌توان از این شاخص‌ها به عنوان متغیرهای پژوهشی در مطالعات تطبیقی دانشگاه‌ها استفاده کرد.

بررسی پژوهش‌های گذشته حاکی است که تحقیق کاملاً مشابه با پژوهش حاضر صورت نگرفته است اما پژوهش‌های هم‌زمینه‌ای هستند اگرچه شباهت موضوعی و روشی کاملی با این تحقیق ندارند. از جمله آن‌ها تحقیق عنایتی و همکاران (۱۳۹۱) است که عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی دانشجویان دانشکده‌های فنی و روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران را مورد مقایسه قرار داده‌اند. می‌توان به مطالعات سهرابی (۱۳۸۰) نیز اشاره کرد که در یک تحقیق پیمایشی - توصیفی با عنوان «ارزیابی مؤسسات آموزش عالی دولتی»، سه دانشکده مدیریت: تهران، علامه طباطبائی و شهید بهشتی را با روش TOPSIS رتبه‌بندی کرده که نتیجه آن بدین شرح بوده است:

دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی با امتیاز ۷۰

دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی دانشگاه تهران با امتیاز ۶۸

دانشکده علوم اداری دانشگاه شهید بهشتی با امتیاز ۶۴

همچنین می‌توان به مقاله اقبالی و همکاران (۱۳۸۴) با موضوع «رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های ایران» اشاره کرد. در این رتبه‌بندی که بر اساس تعداد مقالات به چاپ رسیده در مجلات مورد تأیید وزارت علوم صورت گرفت، دانشگاه علامه طباطبائی جایگاه دوم را بعد از دانشگاه تهران به خود اختصاص داد. اما اکنون برخلاف این رتبه‌بندی‌ها، بررسی اجمالی وضعیت پذیرفته‌شدگان مقاطع تحصیلات تکمیلی در گرایش‌های مختلف مدیریت (از نظر شاخص‌هایی مثل رتبه در کنکور، معدل مقطع قبلی، نوع دانشگاه مقطع قبلی و ...) و صحبت‌های فی‌مابین دانشجویان و استادان دانشکده مدیریت و حسابداری، این شائبه را به ذهن می‌آورد که در چند سال اخیر اولویت انتخاب دانشگاه علامه طباطبائی در بین متقاضیان مقاطع کارشناسی ارشد در گرایش‌های مدیریت نسبت به سال‌های گذشته دچار تغییر شده است. بنا بر این، سؤال اصلی این است که «وضعیت علمی، سوابق و مشخصات تحصیلی پذیرفته‌شدگان کارشناسی ارشد رشته‌های مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی در مقایسه با سایر پذیرفته‌شدگان در دانشکده‌های رقیب چگونه است؟». لذا این پژوهش با هدف مقایسه و تعیین جایگاه رقابتی به بررسی وضع موجود در سه دانشکده مدیریت (تهران، شهید بهشتی، علامه طباطبائی) پرداخته است. بر همین اساس سؤالات فرعی پژوهش، متغیرهای زیر را برای سه دانشکده مورد بررسی و مقایسه قرار می‌دهند: الف) وضعیت رتبه کل پذیرفته‌شدگان در آزمون کارشناسی ارشد (شامل میانگین و دامنه تغییرات)، ب) تعداد پذیرفته‌شدگان و نیز تعداد جذب داوطلبان برتر آزمون کارشناسی ارشد (یک و دو رقمی)، ج) وضعیت معدل مقطع قبلی پذیرفته‌شدگان (شامل میانگین و دامنه تغییرات)، د) نوع مؤسسه فارغ‌التحصیلی مقطع قبلی، ه) میزان مرتبط بودن رشته تحصیلی مقطع کارشناسی با رشته کارشناسی ارشد و و) میانگین سن پذیرفته‌شدگان.

روش پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس هدف، کاربردی و بر اساس ماهیت و روش، توصیفی است و رویکرد تطبیقی دارد. از سوی دیگر بر اساس افق زمانی، از نوع توصیفی روند ۱ می‌باشد. البته هر توصیفی، به نوعی از مقایسه و تطبیق بهره می‌گیرد لذا بسیاری از روش‌های مورد استفاده در علوم اجتماعی به نوعی مطالعه تطبیقی هستند (غفاری، ۱۳۸۷). از این رو امروزه پژوهش تطبیقی بیش از پیش فراگیر شده است و تقریباً در همه زمینه‌های پژوهشی می‌تواند یافت شود و تقریباً در مطالعه هر موضوعی به کار گرفته می‌شود (آذریان^۲، ۲۰۱۱). مطالعات تطبیقی دربرگیرنده تحلیل و بررسی شباهت‌ها، تفاوت‌ها و روال‌های موجود در دو یا چند مورد است که در یک هدف یا جهت‌گیری اشتراک دارند (گودریک، ۲۰۱۴).

جامعه آماری، دانشجویان کارشناسی ارشد گرایش‌های مدیریت در دانشکده‌های مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی، تهران و شهید بهشتی ورودی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ هستند. داده‌ها با مکاتبه رسمی با سازمان سنجش آموزش کشور در اختیار پژوهشگران قرار گرفت و به منظور انجام تحلیل‌ها (توصیفی^۳ و مقایسه‌ای) از دو شیوه مقداری^۴ و هندسی^۵ بهره‌گیری شد. در روش مقداری، از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی مانند دامنه تغییرات در قالب جدول توزیع فراوانی و جدول تقاطعی^۶ (دو یا چند متغیر باهم) استفاده گردید. در روش هندسی نیز از نمودارهای میله‌ای، دایره‌ای و روند استفاده به عمل آمد. برای سنجش معناداری تفاوت بین شاخص‌های سه دانشگاه از استنباط آماری یعنی آزمون آنوا و توکی^۷ استفاده شد. کلیه محاسبات با نرم‌افزار SPSS و Excel انجام یافت. برای اینکه داده‌های مربوط به داوطلبانی وارد تجزیه و تحلیل شوند که با شرایط برابر به رقابت پرداخته و تعیین‌کننده سطح علمی دانشگاه هستند، دوره‌های بین‌الملل، مجازی و خودگردان حذف شدند زیرا این‌ها کمتر تعیین‌کننده

1. Longitudinal Descriptive Studies
2. Azarian
3. Descriptive Analysis
4. numerical methods
5. graphical methods
6. Cross-table
7. ANOVA & TUKEY

جایگاه رقابتی دانشگاه‌ها هستند و معمولاً کف رتبه‌ها را به خود اختصاص می‌دهند. همچنین پذیرفته‌شدگان با سهمیه‌های رزمندگی و رتبه اولی حذف شدند زیرا این سهمیه‌ها دارای امتیاز بسیار اثرگذار هستند. با وجود این، دوره نیمه‌حضوری به دلیل نزدیکی سطح علمی آن با دوره شبانه، وارد تجزیه و تحلیل شد؛ چراکه به نظر، دوره نیمه‌حضوری همچون شبانه در هویت علمی دانشگاه تعیین‌کننده است.

یافته‌ها

در این بخش، وضعیت دانشگاه‌های مورد مطالعه با توجه به معیارهای ارزیابی به شرح زیر بررسی و مقایسه می‌شود.

الف) رتبه‌ی کل

به عقیده بیشتر صاحب‌نظران هدف اصلی آزمون ورودی، گزینش بهترین و شایسته‌ترین افراد علاقه‌مند، مستعد و دارای پیشینه تحصیلی عالی است، چراکه انتخاب چنین داوطلبانی، بازده اقتصادی سرمایه‌گذاری‌های دانشگاه را بالا برده و موجب پویایی و موفقیت آن خواهد شد (محمدی و متقی، ۱۳۸۶). بنابراین، یکی از شاخص‌های مهم برای تطبیق و مقایسه دانشگاه‌ها، متوسط رتبه‌های است که دانشجویان پذیرفته‌شده در هر دانشگاه در آزمون ورودی کسب کرده‌اند. به همین منظور برای توصیف وضعیت رتبه‌ی کل پذیرفته‌شدگان برای دوره‌های مختلف هر دانشگاه در سال‌های مختلف، میانگین رتبه‌ی کل و بالاترین و پایین‌ترین رتبه در هر دوره و همچنین دامنه تغییرات رتبه‌ی کل برای مجموع پذیرفته‌شدگان (روزانه، شبانه و نیمه‌حضوری) در هر دانشگاه محاسبه شده است. این اطلاعات در جدول ۱ مشاهده می‌شود. با عنایت به این جدول بالاترین رتبه آزمون کارشناسی ارشد (رتبه ۱) در روزانه دانشگاه تهران پذیرفته شده است و پایین‌ترین رتبه‌های هر سال نیز مربوط به دوره‌های شبانه و نیمه‌حضوری دانشگاه علامه طباطبائی هستند^۱. هم‌چنین در همه‌ی سال‌ها میانگین رتبه

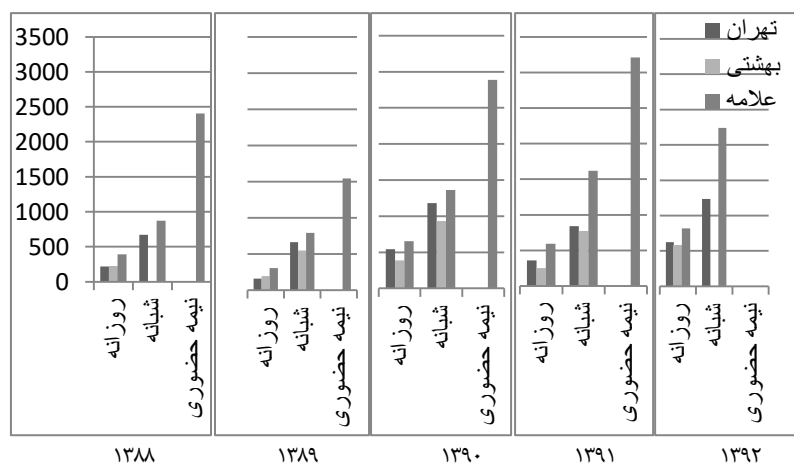
۱. در توضیحات مربوط به رتبه، ارزش کنکوری رتبه مد نظر است نه مقدار عددی آن.

روزانه دانشگاه علامه طباطبائی از میانگین روزانه دو دانشگاه تهران و شهید بهشتی کمتر است و در این میان فاصله‌ی جدی مشاهده می‌شود. همین مسئله در مورد میانگین رتبه شبانه در سه دانشگاه مشهود است و دانشگاه علامه طباطبائی با فاصله قابل ملاحظه در کف قرار دارد. همچنین با توجه به میانگین رتبه‌های روزانه، رقابت تنگاتنگی بین دو دانشگاه تهران و شهید بهشتی دیده می‌شود. حتی در سه سال متوالی ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ میانگین رتبه‌های روزانه دانشگاه شهید بهشتی از دانشگاه تهران بالاتر است و در سال ۱۳۸۸ نیز اختلاف جالب توجهی بین میانگین رتبه‌های دوره‌ی روزانه این دو دانشگاه وجود ندارد. در مورد دوره‌های شبانه‌ی این دو دانشگاه می‌توان گفت به‌طور مطلق میانگین رتبه‌ی کل در دانشگاه شهید بهشتی از دانشگاه تهران بالاتر است؛ صرف نظر از این که در دو سال ۱۳۸۸ و ۱۳۹۲ دانشگاه شهید بهشتی در دوره‌های شبانه پذیرش نداشته است.

جدول ۱. وضعیت «رتبه کل» پذیرفته‌شدگان کارشناسی ارشد

سال	تهران				شهید بهشتی				علامه طباطبائی						
	روزانه		شبانه		روزانه		شبانه		روزانه		شبانه				
	میانگین	پایین‌تر	میانگین	پایین‌تر	میانگین	پایین‌تر	میانگین	پایین‌تر	میانگین	پایین‌تر	میانگین	پایین‌تر			
	دسته تغییرات	دسته تغییرات	دسته تغییرات	دسته تغییرات	دسته تغییرات	دسته تغییرات	دسته تغییرات	دسته تغییرات	دسته تغییرات	دسته تغییرات	دسته تغییرات	دسته تغییرات			
۱۳۸۸	۳۱۶.۹۰	۱	۶۷۱.۲۳	۱۶۲۳	۱۶۲۳	۳۱۷.۳۹	۱۹	-	-	۳۱۹.۵۸	۳۶	۸۷۱.۲۱	۳۴.۳.۷۹	۳۲.۰۲	۳۱۶۳
۱۳۸۹	۱۵۵.۸۸	۱	۶۶۳.۳۵	۱۴۱۵	۱۴۱۴	۱۹۱.۹۰	۳۰	۵۳۵	۱۱۰.۲	۱۰.۶۲	۳۰.۴.۸۴	۷۸۸.۹۴	۱۵۳۴.۴۳	۱۹۱۰	۱۸۴۳
۱۳۹۰	۵۳۲.۹۴	۱	۱۱۸۳.۷۸	۳۱۴۰	۳۱۳۹	۳۸۷.۳۴	۳۷	۹۳۱.۰۷	۱۸۵۵	۱۸۱۸	۶۵۴.۳۳	۱۳۴.۲۷	۲۸۸۷.۵۱	۲۸۵۱	۳۸۰۰
۱۳۹۱	۳۶۰.۳۳	۱	۸۳۸.۴۶	۲۵۸۰	۳۵۷۹	۳۵۲.۵	۱۰	۷۷۲.۰۷	۱۵۳۵	۱۵۱۵	۵۵۵.۵۵	۱۶۱۷.۸۰	۳۲۰.۹۸۱	۴۵۱۱	۴۴۸۷
۱۳۹۲	۶۳۳.۲۶	۱	۱۳۳۳.۵۳	۳۸۷۸	۳۸۷۷	۵۹۰.۰۱	۵۷	-	-	۲۸۸۷	۸۱۶.۴۰	۳۳۴۳.۲۶	-	-	۵۱۰۰

همچنین میانگین رتبه‌ی کل دوره‌های روزانه و شبانه در دانشگاه علامه طباطبائی نسبت به دوره‌های مشابه خود در دانشگاه‌های تهران و شهید بهشتی با اختلاف نسبتاً زیادی پایین‌تر است. وضعیت دوره‌ی نیمه‌حضورى نیز در پایین‌ترین سطح قرار دارد. این یافته‌ها در نمودار ۱ نشان داده شده است.

نمودار ۱. وضعیت «رتبه کل» پذیرفته‌شدگان ارشد در دانشگاه‌های تهران، بهشتی و علامه طباطبائی به تفکیک دوره و سال

به منظور تأیید نتایج توصیفی پیش گفته و اطمینان از معناداری تفاوت‌ها، آزمون آنوا و توکی جهت مقایسه میانگین «رتبه کل» پذیرفته‌شدگان در سه دانشگاه اجرا شد. جدول ۲ نتایج این آزمون‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۲. آزمون آنوا و توکی برای میانگین رتبه کل دانشجویان رشته مدیریت در سه دانشگاه علامه طباطبائی،

تهران و شهید بهشتی

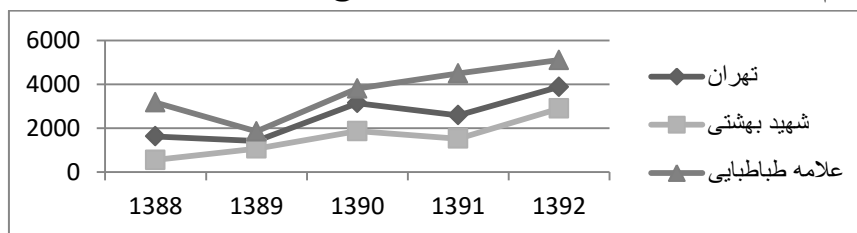
نوع آزمون	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجموع مربعات	آزمون F	سطح معنی‌داری
تحلیل واریانس	بین گروهی	۲/۶۰	۲	۱/۳۰	۲۲۵/۱۲۵	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۲/۲۵	۳۸۹۴	۵۷۸۵۵۵		
	کل	۲/۵۱	۳۸۹۶			

نوع آزمون	دانشگاه	دانشگاه	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	سطح معنی‌داری
توکی HSD	تهران	شهیدبهشتی	۲۸۱/۸۹۱	۴۲/۶۳۵	۰/۰۰۰
		علامه طباطبائی	-۴۳۸/۶۶۰	۲۵/۷۲۵	۰/۰۰۰
	شهیدبهشتی	تهران	-۲۸۱/۸۲۱	۴۲/۶۳۵	۰/۰۰۰
		علامه طباطبائی	-۷۲۰/۵۵۱	۴۲/۲۸۸	۰/۰۰۰
	علامه طباطبائی	تهران	۴۳۸/۶۶۰	۲۵/۷۲۵	۰/۰۰۰
		شهیدبهشتی	۷۲۰/۵۵۱	۴۲/۲۸۸	۰/۰۰۰

*تفاوت میانگین در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

با توجه به اینکه میزان معناداری (sig) کوچکتر از ۰/۰۵ و حتی ۰/۰۱ است لذا فرض صفر رد می‌شود و اختلاف بین دو دانشگاه از نظر میانگین رتبه معنی‌دار است. همچنین با توجه به این که در همه آزمون‌های توکی رابطه $\text{sig} < \alpha$ برقرار است لذا بین میانگین دوبره‌دوی دانشگاه‌ها نیز تفاوت معنادار وجود دارد.

نمودار ۲ وضعیت دامنه‌ی تغییرات در رتبه‌ی کل را نشان می‌دهد. چون آزمون سراسری از روایی و اعتبار لازم برخوردار است، به نظر می‌رسد دامنه تغییرات رتبه کل، شاخص خوبی برای پراکندگی توانمندی علمی باشد یعنی می‌تواند میزانی برای تعیین هم‌سطحی علمی پذیرفته‌شدگان در هر دانشگاه باشد. بر همین اساس، این نمودار نمایان می‌سازد که پراکندگی توانمندی علمی در دانشگاه علامه همه‌ساله در بالاترین مقدار است و بهترین وضعیت از آن شهید بهشتی است. همچنین روند دامنه تغییرات از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ افزایشی است. این مسئله هم‌زمان با افزایش سالانه‌ی تعداد پذیرفته‌شدگان رخ داده است.

نمودار ۲. روند «دامنه تغییرات» در رتبه‌ی کل دانشجویان رشته مدیریت دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تهران و

شهید بهشتی

ب) تعداد پذیرفته شدگان

به منظور بررسی تعداد پذیرفته شدگان رشته مدیریت در سه دانشگاه مورد مطالعه، جدول ۳ تنظیم شده است که نشان می‌دهد بیشترین میزان پذیرش مربوط به دانشگاه تهران در سال ۱۳۹۲ می‌باشد. هم‌چنین به طور مطلق در کلیه سال‌های مورد مطالعه، دانشگاه شهید بهشتی کمترین پذیرش را داشت. در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۲ میزان پذیرش دانشگاه علامه از دانشگاه تهران کمتر بوده و صرف نظر از این دو سال، دانشگاه علامه بیشترین میزان پذیرش را دارا بوده است. نمودار ۳ شکل هندسی این اطلاعات را نشان می‌دهد.

جدول ۳. تعداد پذیرفته شدگان کارشناسی ارشد مدیریت در دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی و علامه طباطبائی

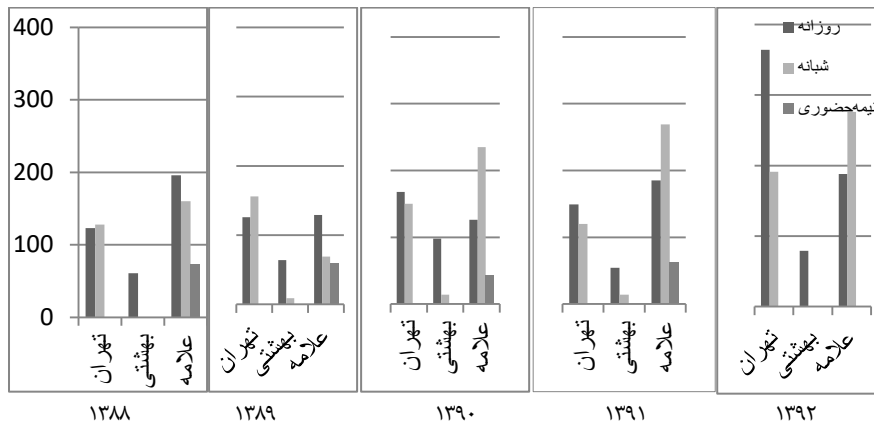
دانشگاه سال	تهران			شهید بهشتی			علامه طباطبائی			کل
	روزانه	شبانه	کل	روزانه	شبانه	کل	روزانه	شبانه	نیمه حضوری	
۱۳۸۸	۱۲۳	۱۲۸	۲۵۱	۶۱	۰	۶۱	۱۹۶	۱۶۰	۷۴	۴۳۰
%	۴۹	۵۱	۱۰۰	۱۰۰	۰	۱۰۰	۴۶	۳۷	۱۷	۱۰۰
۱۳۸۹	۱۲۶	۱۵۶	۲۸۲	۶۴	۹	۷۳	۱۲۹	۶۹	۶۰	۲۵۸
%	۴۵	۵۵	۱۰۰	۸۸	۱۲	۱۰۰	۵۰	۲۷	۲۳	۱۰۰
۱۳۹۰	۱۶۸	۱۵۰	۳۱۸	۹۸	۱۴	۱۱۲	۱۲۶	۱۳۵	۴۳	۴۰۴
%	۵۳	۴۷	۱۰۰	۸۸	۱۲	۱۰۰	۳۱	۵۸	۱۱	۱۰۰
۱۳۹۱	۱۴۹	۱۲۰	۲۶۹	۵۴	۱۴	۶۸	۱۸۵	۲۶۹	۶۳	۵۱۷
%	۵۵	۴۵	۱۰۰	۸۰	۲۰	۱۰۰	۳۶	۵۲	۱۲	۱۰۰
۱۳۹۲	۳۶۴	۱۱۹۱	۵۵۵	۷۹	۰	۷۹	۱۸۸	۲۲۷۶	۰	۴۶۴
%	۶۶	۳۴	۱۰۰	۱۰۰	۰	۱۰۰	۴۱	۵۹	۰	۱۰۰

بر اساس داده‌های جدول ۳، از بین سه دانشگاه مورد مطالعه، دانشگاه شهید بهشتی به طور متوسط بیش از ۹۱٪ از ظرفیت پذیرش دانشجویان رشته مدیریت در سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ را به ورودی‌های روزانه اختصاص داده است؛ این نسبت در دانشگاه تهران ۵۳/۶٪ و در دانشگاه علامه طباطبائی ۳۶/۴٪ بوده است. به عبارت دیگر در سال‌های یادشده دانشگاه علامه

۱. در این سال، به جای واژه‌ی «شبانه» از «نوبت دوم» استفاده شده است.

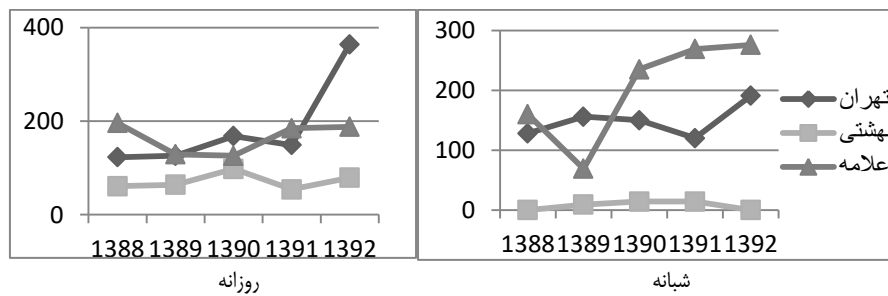
۲. در این سال، به جای واژه‌ی «شبانه» از «نوبت دوم» استفاده شده است.

درمقایسه با دو دانشگاه دیگر بیشتر ظرفیت پذیرش دانشجویان مدیریت را به ورودی‌های شبانه و نیمه‌حضوری اختصاص داده است.

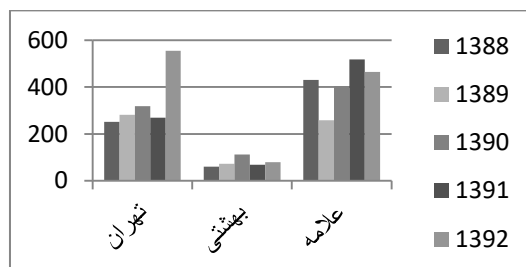
نمودار ۳. تعداد پذیرفته‌شدگان کارشناسی ارشد مدیریت در دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی و علامه طباطبائی سه دانشکده به تفکیک سال و دوره

با استفاده از محتوای جدول ۳، نمودار ۴ برای بررسی روند تعداد پذیرش دوره روزانه و شبانه ترسیم شده و نمودار ۵ نیز میزان کل پذیرش هر دانشگاه را در سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ به تصویر کشیده است.

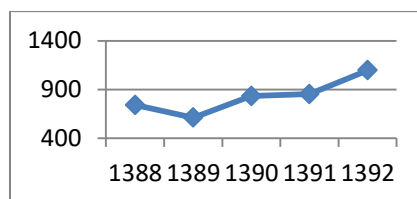
نمودار ۴. روند تعداد پذیرفته‌شدگان کارشناسی ارشد مدیریت در دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی و علامه طباطبائی

همان گونه که نمودار ۴ نشان می‌دهد، ظرفیت پذیرش دانشجویان رشته‌های مدیریت در دوره‌های شبانه در دانشگاه علامه طباطبائی به مرور افزایش چشمگیری پیدا کرده و این ظرفیت برای ورودی‌های روزانه آن دانشگاه با نوسان همراه بوده است. در حالی که در دانشگاه تهران پذیرش شبانه نسبت به روزانه خیلی افزایش نداشته و در دانشگاه شهید بهشتی نیز حداقل ظرفیت به ورودی‌های شبانه اختصاص یافته است. نمودار ۵ تعداد کل پذیرفته‌شدگان کارشناسی ارشد مدیریت در دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی و علامه طباطبائی را نشان می‌دهد.

نمودار ۵. تعداد کل پذیرفته‌شدگان کارشناسی ارشد مدیریت در دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی و علامه طباطبائی

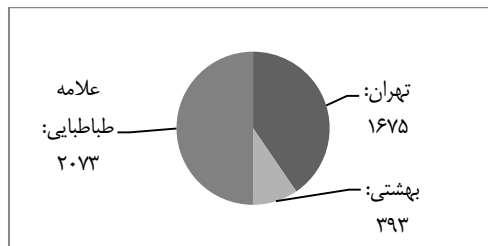
نمودار ۵ نشان می‌دهد که تعداد کل پذیرفته‌شدگان رشته‌های مدیریت در دانشگاه‌های علامه طباطبائی و تهران طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ جهش نسبی داشته است و این روند در دانشگاه شهید بهشتی عادی و طبق روال گذشته انجام شده است. نمودار ۶ روند کل پذیرش را برای مجموع دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تهران و شهید بهشتی در سال‌های مورد مطالعه نشان می‌دهد.

نمودار ۶. مجموع پذیرفته‌شدگان در سه دانشگاه تهران، شهید بهشتی و علامه طباطبائی

بر اساس نمودار ۶ می‌توان گفت که روند کلی پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد رشته‌های مدیریت در مجموع دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی و علامه طباطبائی افزایشی بوده است. اگرچه افزایش ورود دانشجویان به دوره‌های تحصیلات تکمیلی می‌تواند متأثر از سیاست‌های کلی علم و فناوری باشد (بند ۲-۲) اما در مقابل، «ارتقاء اشتغال دانش‌آموختگان» (بند ۴-۴) و «تنظیم رابطه متقابل تحصیل با اشتغال» (بند ۵-۴) نیز در سیاست‌های کلی علم و فناوری مورد تأکید قرار گرفته است مضافاً اینکه ارتقای کمی در کنار «ارتقای کیفی» مورد تأکید است (بند ۱-۴) (سیاست‌های کلی علم و فناوری، ۱۳۹۳). بنابراین در نظر گرفتن امکان اشتغال دانش‌آموختگان به‌ویژه در تحصیلات تکمیلی و نیز فراهم بودن امکانات کیفی، به‌عنوان عوامل مهم تأثیرگذار می‌تواند تصمیمات برای افزایش پذیرش دانشجو را تعدیل نماید. هم‌چنان که عدم تناسب بین میزان پذیرش دانشجو و امکانات آموزشی و رفاهی یکی از مشکلات کنونی دانشگاه‌های کشور است و به‌طور خاص، بر اساس پژوهش انجام‌شده تعداد دانشجویان جدیدالورود با تسهیلات آموزشی موجود در دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی تطابق خوبی ندارد (خاتمی فیروزآبادی و همکاران، ۱۳۹۳).

در پایان، نمودار ۷ برای بررسی گستره فعالیت هر دانشکده در پذیرش دانشجویان رشته‌های مدیریت در مقطع کارشناسی ارشد برای مجموع سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ ترسیم شده است. این نمودار نشان می‌دهد دانشگاه علامه طباطبائی در مقایسه با دانشگاه‌های تهران و شهید بهشتی بیشترین پذیرش را داشته است.

نمودار ۷. مجموع پذیرفته‌شدگان در پنج سال (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲) برای هر دانشگاه

نمودار ۷ نشان می‌دهد پذیرش دانشجو در رشته‌های مدیریت طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ در دانشگاه علامه طباطبائی برابر با مجموع دانشجویان پذیرفته‌شده در این رشته‌ها در سالیان مشابه در دو دانشگاه تهران و شهید بهشتی بوده است در حالی که سهم دانشگاه علامه طباطبائی در جذب رتبه‌های یک و دورقمی در این پنج‌ساله همواره نسبت به دو دانشگاه تهران و شهید بهشتی کمترین مقدار بوده است و نگرانی هنگامی مضاعف می‌شود که در سال ۹۲ هیچ داوطلبی با رتبه یک و دورقمی این دانشگاه را انتخاب نکرده است. جدول ۴ چگونگی انتخاب سه دانشگاه را توسط داوطلبان یک و دورقمی نشان می‌دهد.

جدول ۴. تعداد جذب داوطلبان برتر آزمون کارشناسی ارشد (یک و دورقمی) توسط دانشگاه علامه، تهران و

شهید بهشتی

سال دانشگاه	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲
علامه طباطبائی	۹	۳	۴	۱۴	۰
تهران	۶۱	۶۷	۶۷	۵۷	۸۶
شهید بهشتی	۱۷	۱۵	۲۰	۱۶	۴

جدول ۴ نشان می‌دهد داوطلبان رتبه برتر هر ساله کمترین ترجیح را برای انتخاب دانشگاه علامه طباطبائی در مقایسه با دانشگاه تهران و شهید بهشتی دارند؛ علی‌رغم این که ذیل نمودار ۷ بیان شد که دانشگاه علامه در مجموع دوره پنج‌ساله (۱۳۸۸-۱۳۹۲) به اندازه دو دانشگاه دیگر دانشجوی کارشناسی ارشد جذب کرده است. شاخص جدول ۴ از آن جهت اهمیت دارد که داوطلبان رتبه برتر آزادی انتخاب داشته و می‌توانند هر دانشگاهی را برای تحصیلات تکمیلی برگزینند، بنابراین حضور این داوطلبان در یک دانشگاه خاص نشان از تمایل و ترجیح آنان نسبت به آن دانشگاه دارد.

ج) معدل مقطع کارشناسی

جهت مقایسه وضعیت معدل دوره کارشناسی پذیرفته‌شدگان مقطع کارشناسی ارشد رشته‌های مدیریت در سه دانشگاه تهران، شهید بهشتی و علامه طباطبائی، میانگین معدل مقطع

کارشناسی و نیز دامنه‌ی تغییرات معدل برای مجموع دوره‌ها در هر سال محاسبه شده و نتایج در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. وضعیت «میانگین معدل مقطع کارشناسی ۱» پذیرفته‌شدگان کارشناسی ارشد

سال	تهران			شهید بهشتی			علامه طباطبائی		
	روزانه	شبانه	R	روزانه	شبانه	R	روزانه	شبانه	R
۱۳۸۸	۱۵,۵۶	۱۵,۵۰	۷,۶۴	۱۶,۰۴	-	۶,۵۱	۱۵,۹۰	۱۵,۴۰	۱۵,۸۹
۱۳۸۹	۱۵,۸۲	۱۵,۴۶	۶,۶۹	۱۵,۸۱	۱۶,۴۶	۵,۸۷	۱۵,۸۱	۱۵,۷۸	۱۵,۴۰
۱۳۹۰	۱۵,۵۰	۱۵,۳۵	۶,۵۹	۱۵,۸۰	۱۵,۹۷	۷,۰۹	۱۵,۷۴	۱۵,۸۵	۱۵,۳۰
۱۳۹۱	۱۵,۵۸	۱۵,۳۵	۶,۳۲	۱۵,۸۹	۱۵,۴۹	۶,۳۵	۱۵,۶۲	۱۵,۵۲	۱۵,۳۸
۱۳۹۲	۱۵,۷۳	۱۵,۵۲	۹,۸۲	۱۵,۵۶	-	۵,۵	۱۵,۸۱	۱۵,۳۵	-

در جدول ۵ دیده می‌شود که میانگین معدل در همه‌ی سال‌ها و برای هر سه دانشگاه غالباً بین ۱۵ تا ۱۶ بوده و تنها در دو مورد از این بازه تجاوز کرده است. این دو مورد مربوط به دانشگاه شهید بهشتی است. به منظور بررسی معنادار بودن تفاوت‌ها در معدل مقطع کارشناسی آزمون آنوا برای سه دانشگاه و آزمون توکی برای دویله دو دانشگاه‌ها اجرا شد که خروجی آن در جدول ۶ آمده است.

جدول ۶. آزمون آنوا و توکی برای میانگین معدل مقطع کارشناسی در سه دانشگاه

نوع آزمون	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجموع مربعات	آزمون F	سطح معنی داری
تحلیل واریانس	بین گروهی	۲۰۰۶۷۳/۶۸۱	۲	۱۰۰۳۳۶/۸۴	۴/۳۳۳	۰/۰۱۳
	درون گروهی	۹۰۱۷۵۷۸۹/۰۱	۳۸۹۴	۲۳۱۵۷/۶۲۴		
	کل	۹۰۳۷۶۴۶/۷	۳۸۹۶			

نوع آزمون	دانشگاه	دانشگاه	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	سطح معنی داری
توکی HSD	تهران	شهید بهشتی	-۲۵/۰۷	۸/۵۳۰	۰/۰۰۹
		علامه طباطبائی	-۵/۵۱	۵/۱۴۷	۰/۵۳۲
	شهید بهشتی	تهران	۲۵/۰۷	۸/۵۳۰	۰/۰۰۹
		علامه طباطبائی	۱۹/۵۶	۸/۴۶۰	۰/۰۵۴
	علامه طباطبائی	تهران	۵/۵۱	۵/۱۴۷	۰/۵۳۲
		شهید بهشتی	-۱۹/۵۶	۸/۴۶	۰/۰۵۴

*تفاوت میانگین در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

۱. کم‌ترین داده مربوط به این معدل مقطع کارشناسی به دلیل اختلاف بسیار زیاد با سایر داده‌ها، حذف گردیده است. احتمالاً این داده‌ها معدل‌هایی هستند که مبنای آن‌ها عددی غیر ۲۰ است. بنابراین حذف آن‌ها اختلاف قابل توجهی در محاسبه (میانگین) ایجاد نمی‌کند.

۲. در این سال، سازمان سنجش به جای واژه‌ی «شبانه» از «نوبت دوم» استفاده کرده است.

با توجه به خروجی آزمون آنوا، چون $\alpha < \text{sig}$ یعنی $0/05 < 0/013$ پس فرضیه صفر رد می شود یعنی میانگین حداقل دو دانشگاه باهم برابر نیست. همچنین با توجه به آزمون های توکی رابطه $\alpha < \text{sig}$ تنها برای تهران و بهشتی برقرار است پس فقط بین میانگین این دو دانشگاه (با برتری شهید بهشتی) تفاوت معنادار وجود دارد. بنابراین علاوه بر اینکه دریافت مهمی از بررسی وضعیت معدل به دست نمی آید، به نظر می رسد معدل مقطع کارشناسی به دلیل روایی کمتر آن نسبت به رتبه آزمون کارشناسی ارشد، نمی تواند شاخص خوبی برای ارزیابی و مقایسه دانشکده ها باشد زیرا معمولاً معدل کارشناسی را مؤسسات مختلف با سطح علمی کاملاً متفاوت تعیین می کنند.

د) نوع مؤسسه تحصیلی در مقطع کارشناسی

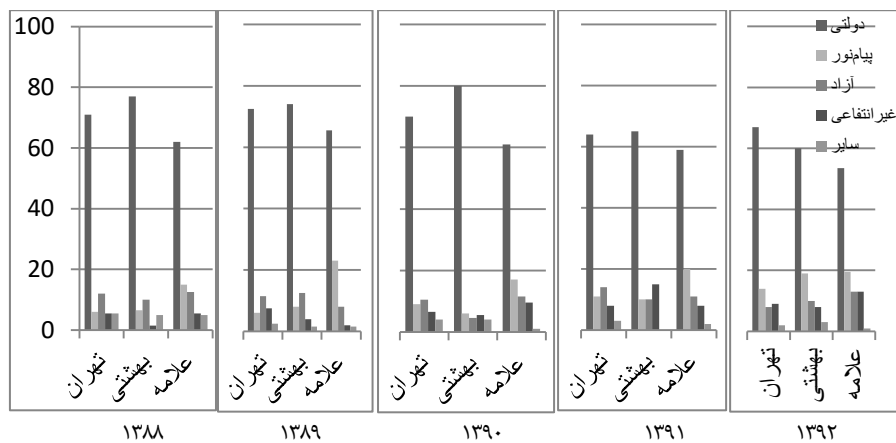
به منظور بررسی وضعیت مؤسسه فارغ التحصیلی در مقطع کارشناسی، اطلاعات پذیرفته شدگان، استخراج، دسته بندی و در جدول ۷ تلخیص شده است. نوع مؤسسه مقطع کارشناسی می تواند در کیفیت ارائه و دریافت آموزش کلاسی مؤثر باشد. پذیرفته شدگان در پنج گروه دولتی، پیام نور، آزاد، غیرانتفاعی و سایر هستند.

جدول ۷. مؤسسه فارغ التحصیلی مقطع کارشناسی دانشجویان ارشد ورودی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲

سال	تهران					شهید بهشتی					علامه				
	دولتی	پیام نور	آزاد	غیرانتفاعی	کل	دولتی	پیام نور	آزاد	غیرانتفاعی	کل	دولتی	پیام نور	آزاد	غیرانتفاعی	کل
۱۳۸۸	۱۷۷	۱۶	۳۰	۱۴	۲۵۱	۳۷	۴	۶	۱	۲	۲۶۷	۶۵	۵۳	۳۳	۴۴۰
%	۷۱	۶	۱۲	۵/۵	۱۰۰	۷۷	۶/۵	۱۰	۱/۵	۵	۶۳	۱۵	۱۲	۵/۵	۱۰۰
۱۳۸۹	۲۰۴	۱۸	۳۳	۳۱	۲۸۲	۵۴	۶	۹	۳	۳	۱۶۹	۶۰	۲۰	۵	۲۵۸
%	۷۲/۵	۶	۱۱/۵	۷/۵	۱۰۰	۷۴	۸	۱۲/۵	۴	۱/۵	۶۵/۵	۳۳	۸	۲	۱۰۰
۱۳۹۰	۲۳۴	۲۹	۳۳	۲۰	۳۱۸	۹۰	۷	۵	۶	۴	۱۱۲	۶۸	۴۶	۳۸	۴۰۴
%	۷۰	۹	۱۰/۵	۶/۵	۱۰۰	۸۰	۶	۴/۵	۵/۵	۴	۶۱	۱۷	۱۱/۵	۹/۵	۱۰۰
۱۳۹۱	۱۷۳	۲۰	۳۷	۳۱	۲۶۹	۳۴	۷	۷	۱۰	۰	۶۸	۱۰۶	۵۸	۳۹	۵۱۷

۱۰۰	۲	۸	۱۱	۳۰	۵۹	۱۰۰	۰	۱۵	۱۰	۱۰	۶۵	۱۰۰	۳	۸	۱۴	۱۱	۶۴	%
۴۶۴	۵	۶۰	۶۱	۹۰	۳۳۸	۷۹	۲	۶	۸	۱۵	۴۸	۵۵۵	۹	۵۱	۴۴	۷۸	۳۳۳	۱۳۹۲
۱۰۰	۱	۱۳	۱۳	۱۹/۵	۵۲/۵	۱۰۰	۳	۸	۱۰	۱۹	۶۰	۱۰۰	۲	۹	۸	۱۴	۶۷	%
۲۰۷۳	۴۵	۱۶۵	۳۳۸	۳۸۹	۱۱۳۶	۴۳۲	۱۰	۲۶	۳۵	۳۹	۳۸۳	۱۶۷۵	۵۰	۱۲۷	۱۱۶	۱۷۱	۱۱۵۱	جمع
۱۰۰	۲	۸	۱۱	۱۹	۶۰	۱۰۰	۲	۷	۹	۱۰	۷۲	۱۰۰	۲	۸	۱۰	۶۹	%	

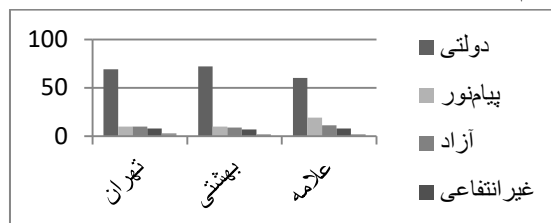
همان گونه که در جدول ۷ مشهود است، مد پذیرفته‌شدگان در سه دانشکده را فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های دولتی تشکیل می‌دهد اما با نسبت‌های متفاوت. نمودار ۸ این مطلب را نشان می‌دهد.

نمودار ۸. درصد دانشجویان کارشناسی ارشد بر اساس نوع مؤسسه فارغ‌التحصیلی مقطع کارشناسی

نمودار ۸ نشان می‌دهد که همه‌ساله فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های دولتی اکثریت پذیرفته‌شدگان را در سه دانشگاه علامه طباطبائی، تهران و شهید بهشتی تشکیل می‌دهند. در دانشگاه علامه طباطبائی پس از فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های دولتی، پیام نوری‌ها بیشترین میزان حضور را همه‌ساله به خود اختصاص داده‌اند. در دانشگاه تهران، به‌استثنای سال ۱۳۹۲، دانشگاه آزادی‌ها، پس از دولتی‌ها، بیشترین میزان پذیرش را به خود اختصاص داده‌اند. با استفاده از

اطلاعات جدول ۷ درصد پذیرفته شدگان از گروه‌های مختلف در دوره پنج‌ساله موردنظر به صورت هندسی ترسیم شده است (نمودار ۹).

نمودار ۹. درصد حضور دانش‌آموختگان دانشگاه‌های مختلف در دانشگاه‌های علامه، تهران و شهید بهشتی در دوره پنج‌ساله

نمودار ۹ نشان می‌دهد که طی دوره (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲) میزان حضور دانش‌آموختگان دانشگاه آزاد و پیام‌نور در دو دانشگاه تهران و شهید بهشتی اختلاف چندانی ندارد اما در دانشگاه علامه طباطبائی پس از دانش‌آموختگان دانشگاه‌های دولتی، حضور پیام‌نوری‌ها در اکثریت است. به‌طور کلی در مجموع پنج سال و در سه دانشگاه تهران و علامه طباطبائی و شهید بهشتی، پیام‌نوری‌ها پس از دولتی‌ها، بیشترین میزان ورود به تحصیلات تکمیلی را به خود اختصاص داده‌اند.

ه) میزان ارتباط دو مقطع کارشناسی و ارشد

در بعضی از رشته‌ها درصد کمی از فارغ‌التحصیلان مستعد به مقطع کارشناسی ارشد آن رشته راه می‌یابند و هر ساله کارشناسان رشته‌های غیرمرتبط در مقطع ارشد پذیرفته می‌شوند که گاه علاقه و شناخت لازم را ندارند و احتمالاً پس از تحصیل به حرفه‌های غیرمرتبط یا کم‌ارتباط روی می‌آورند (محمدی و متقی، ۱۳۸۶). بنابراین، میزان ارتباط رشته در دو مقطع تحصیلی در کارآمدی خروجی‌های یک دانشگاه نقش مهمی ایفا می‌کند. برای بررسی میزان ارتباط دو مقطع، باید رشته‌های مختلف کارشناسی به لحاظ همسانی با رشته مدیریت، دسته‌بندی شوند.

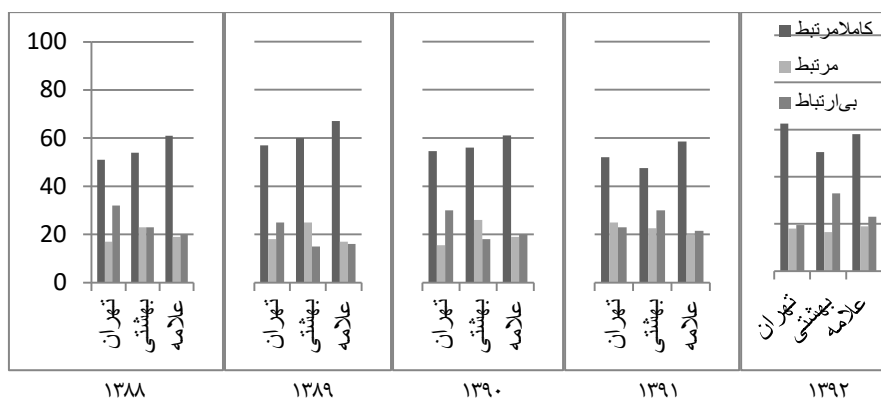
برای این منظور از الگوی زیر استفاده شد و جدول ۸ حاصل استخراج و تلخیص داده‌های بر اساس این الگوی می‌باشد.

- ✓ کاملاً مرتبط: رشته‌های مختلف مدیریت.
- ✓ مرتبط: رشته‌های حسابداری، اقتصاد، روانشناسی، مهندسی صنایع.
- ✓ بی‌ارتباط: شاخه‌های مختلف فنی و مهندسی، علوم پایه و علوم پزشکی.

جدول ۸. فراوانی و درصد دانش‌آموختگان کارشناسی رشته‌های مختلف در هر دانشگاه

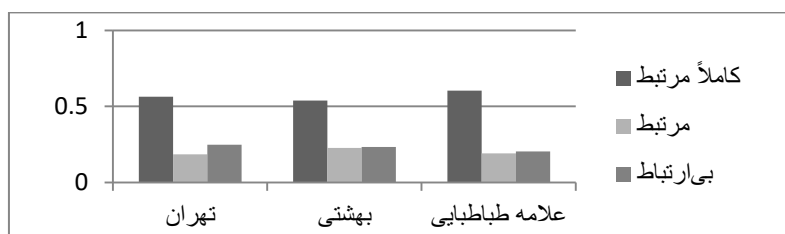
دانشگاه				تهران				شهید بهشتی				علامه طباطبائی				
سال	کاملاً مرتبط	مرتبط	بی‌ارتباط	کل	کاملاً مرتبط	مرتبط	بی‌ارتباط	کل	کاملاً مرتبط	مرتبط	بی‌ارتباط	کل	کاملاً مرتبط	مرتبط	بی‌ارتباط	کل
۱۳۸۸	۱۲۹	۴۳	۷۹	۲۵۱	۳۳	۱۴	۱۴	۶۱	۲۶۱	۸۱	۸۸	۴۳۰	۵۱	۱۷	۳۲	۱۰۰
%	۵۱	۱۷	۳۲	۱۰۰	۵۴	۲۳	۲۳	۱۰۰	۶۱	۱۹	۲۰	۱۰۰	۵۷	۱۸	۲۵	۱۰۰
۱۳۸۹	۱۶۱	۵۱	۷۰	۲۸۲	۴۴	۱۸	۱۱	۷۳	۱۷۴	۴۴	۴۰	۲۵۸	۵۷	۱۸	۲۵	۱۰۰
%	۵۷	۱۸	۲۵	۱۰۰	۶۰	۲۵	۱۵	۱۰۰	۶۷	۱۷	۱۶	۱۰۰	۵۷	۱۸	۲۵	۱۰۰
۱۳۹۰	۱۷۱	۳۹	۹۸	۳۱۸	۶۳	۲۹	۲۰	۱۱۲	۲۴۷	۷۷	۸۰	۴۰۴	۵۴/۵	۱۵/۵	۳۰	۱۰۰
%	۵۴/۵	۱۵/۵	۳۰	۱۰۰	۵۶	۲۶	۱۸	۱۰۰	۶۱	۱۹	۲۰	۱۰۰	۵۴/۵	۱۵/۵	۳۰	۱۰۰
۱۳۹۱	۱۴۱	۶۶	۶۲	۲۶۹	۳۲	۱۵	۲۱	۶۸	۳۰۲	۱۰۵	۱۱۰	۵۱۷	۵۲	۲۵	۲۳	۱۰۰
%	۵۲	۲۵	۲۳	۱۰۰	۴۷/۵	۲۲/۵	۳۰	۱۰۰	۵۸/۵	۲۰	۲۱/۵	۱۰۰	۵۲	۲۵	۲۳	۱۰۰
۱۳۹۲	۳۴۶	۱۰۱	۱۰۸	۵۵۵	۴۰	۱۳	۲۶	۷۹	۲۷۰	۹۰	۱۰۴	۴۶۴	۶۲/۵	۱۸	۱۹/۵	۱۰۰
%	۶۲/۵	۱۸	۱۹/۵	۱۰۰	۵۰/۵	۱۶/۵	۲۳	۱۰۰	۵۸	۱۹	۲۳	۱۰۰	۶۲/۵	۱۸	۱۹/۵	۱۰۰
جمع	۹۴۸	۳۱۰	۴۱۷	۱۶۷۵	۲۱۲	۸۹	۹۲	۳۹۳	۱۲۵۴	۳۹۷	۴۲۲	۲۰۷۳	۹۴۸	۳۱۰	۴۱۷	۱۶۷۵
درصد کل	۰,۵۶۵	۰,۱۸۵	۰,۲۴۸	۱,۰۰	۰,۵۳۹	۰,۲۲۶	۰,۲۳۴	۱,۰۰	۰,۶۰۴	۰,۱۹۱	۰,۲۰۳	۱,۰۰	۰,۵۶۵	۰,۱۸۵	۰,۲۴۸	۱,۰۰

جدول ۸ نشان می‌دهد که همه‌ساله (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲) در هر سه دانشگاه غالب داوطلبان، از رشته‌های کاملاً مرتبط وارد کارشناسی ارشد مدیریت شده‌اند. برای توصیف و مقایسه میزان ارتباط دو مقطع نمودار ۱۰ ترسیم شده است.

نمودار ۱۰. درصد رشته‌های کاملاً مرتبط، مرتبط، بی ارتباط در کارشناسی ارشد رشته مدیریت

پیدا است که تا حد بسیار زیادی درصد حضور فارغ التحصیلان گروه‌های مختلف در هر سه دانشگاه الگوی مشابهی دارد. بیشترین جمعیت دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت را در هر سه دانشگاه، فارغ التحصیلان رشته‌های کاملاً مرتبط (رشته‌های مدیریت) تشکیل می‌دهند و جمعیت هر یک از گروه‌های «مرتبط» و «بی ارتباط» تقریباً برابر یکدیگر و حدود نصف گروه «کاملاً مرتبط» است. این مطلب را می‌توان با استفاده از سطر پایانی جدول ۸ (درصد کل) به تصویر کشید (نمودار ۱۲).

نمودار ۱۲. درصد حضور فارغ التحصیلان هر یک از گروه‌ها (رشته‌های کاملاً مرتبط، مرتبط، بی ارتباط)

در ارشد مدیریت طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲

و) سن پذیرفته شدگان

متأسفانه داده‌های دریافتی از سازمان سنجش آموزش کشور، حاوی سن داوطلبان نبود و تنها سال تولد آن‌ها را در برداشت. بنابراین لازم بود سال تولد کلیه پذیرفته شدگان به سن

آن‌ها تبدیل شود. به همین منظور فرمول زیر جهت محاسبه سن، برای کلیه‌ی پذیرفته‌شدگان اعمال شد و سپس عدد حاصل با سال تولد جایگزین گردید:

$$\text{سال تولد} - \text{سال شرکت در آزمون} = \text{سن داوطلب}$$

حاصل این تجزیه و تحلیل و تبدیل داده‌ها در جدول ۹ تلخیص شده است.

جدول ۹. میانگین سن پذیرفته‌شدگان مقطع کارشناسی ارشد در سه دانشگاه

سال	تهران			شهید بهشتی			علامه طباطبائی		
	روزانه	شبانه	کل	روزانه	شبانه	کل	روزانه	شبانه	کل
۱۳۸۸	۲۴٫۷	۲۴٫۴	۲۴٫۵	-	-	۲۴٫۳	۲۴٫۶	۲۴٫۸	۲۴٫۶
۱۳۸۹	۲۴٫۵	۲۴٫۶	۲۴٫۶	۲۴٫۵	۲۴٫۸	۲۴٫۵	۲۴٫۶	۲۵٫۲	۲۵٫۱
۱۳۹۰	۲۴٫۷	۲۵٫۴	۲۵	۲۴٫۳	۲۵٫۵	۲۴٫۴	۲۴٫۵	۲۴٫۷	۲۸٫۲
۱۳۹۱	۲۵	۲۵٫۴	۲۵٫۲	۲۴٫۷	۲۵٫۳	۲۴٫۸	۲۵٫۱	۲۵٫۶	۲۵٫۷
۱۳۹۲	۲۴٫۸	۲۵٫۲	۲۴٫۹	۲۵	-	۲۵	۲۵٫۲	۲۵٫۸	۲۵٫۶

در این جدول کمترین سنین به دوره‌ی روزانه شهید بهشتی در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۹۰ مربوط می‌باشد و بیشترین سنین مربوط به دوره‌ی نیمه‌حضوری سال ۱۳۹۰ در دانشگاه علامه است؛ اما تفاوت عمیقی در میانگین سنی در سه دانشکده مشاهده نمی‌شود. لذا برای اطمینان از معنادار بودن تفاوت سنی، آزمون آنوا و توکی اجرا شد که خروجی آن در جدول ۱۰ آمده است.

جدول ۱۰. آزمون آنوا و توکی برای سن پذیرفته‌شدگان در سه دانشگاه

نوع آزمون	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجموع مربعات	آزمون F	سطح معنی‌داری
تحلیل واریانس	بین گروهی	۶۰/۷۹	۲	۳۰/۳۹۵	۳/۱۳۶	۰/۰۴۴
	درون گروهی	۳۷۷۴۳/۲۷۵	۳۸۹۴	۹/۶۹۳		
	کل	۳۷۸۰۴/۰۶	۳۸۹۶			

نوع آزمون	دانشگاه	دانشگاه	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	سطح معنی‌داری
توکی HSD	تهران	شهید بهشتی	۰/۰۰۴	۰/۱۷۵	۱/۰۰۰
	تهران	علامه طباطبائی	۰/۲۵۱	۰/۱۰۷	۰/۰۴۵
	شهید بهشتی	تهران	-۰/۰۰۴	۰/۱۷۵	۱/۰۰۰
	شهید بهشتی	علامه طباطبائی	۰/۲۴۷	۰/۱۷۳	۰/۳۲۷
	علامه طباطبائی	تهران	-۰/۲۵۱	۰/۱۰۵	۰/۰۴۵
	شهید بهشتی	شهید بهشتی	-۰/۲۴۷	۰/۱۷۳	۰/۳۲۷

*تفاوت میانگین در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

با توجه به خروجی آزمون آنوا (جدول ۱۰)، چون $\alpha < \text{sig}$ یعنی $0/05 < 0/044$ پس فرضیه صفر رد می شود یعنی دست کم میانگین سنی دو دانشگاه تفاوت معنادار دارد. همچنین با توجه به آزمون های توکی فقط برای دانشگاه تهران و علامه رابطه $\alpha < \text{sig}$ برقرار است لذا میانگین سن پذیرفته شدگان در این دو دانشگاه (با برتری تهران) تفاوت معنادار دارد. با وجود این، آزمون همگنی ۱ نشان می دهد میانگین سنی پذیرفته شدگان سه دانشکده همگن است. هم چنین با تأمل در جدول ۹ می توان دریافت که روند سن پذیرفته شدگان از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ افزایشی است گرچه میزان افزایش زیاد نیست.

نتیجه گیری

هدف این مقاله بررسی وضعیت پذیرفته شدگان مقطع کارشناسی ارشد رشته ها و گرایش های مدیریت در سه دانشگاه علامه طباطبائی، تهران و شهید بهشتی طی سال های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ و پاسخ به این سؤال اصلی بود که آیا تفاوت معنی داری بین پذیرفته شدگان این دانشگاه ها از نظر رتبه کل، ظرفیت پذیرش، تعداد پذیرفته شدگان یک و دو رتبه، معدل کارشناسی، نوع دانشگاه مقطع قبلی، ارتباط بین رشته دو مقطع تحصیلی و سن آنان وجود دارد.

بررسی میانگین رتبه ها نشان داد که در هر پنج سال (۱۳۸۸ - ۱۳۹۲) در مقایسه با دو دانشگاه تهران و شهید بهشتی، دارندگان پایین ترین رتبه های آزمون کارشناسی ارشد به دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی وارد می شوند. این قضاوت برای همه ی دوره های روزانه، شبانه، و نیمه حضوری صادق است. فاصله ی رتبه ها به قدری است که می توان گفت رتبه های مربوط به پذیرفته شدگان در یک دانشگاه دیگر در حدفاصل بین دانشگاه علامه طباطبائی و دو دانشگاه تهران و شهید بهشتی قرار می گیرد. به عبارت دیگر فاصله ی رتبه ها به قدری هست که دانشگاه دیگری مانند دانشگاه تربت مدرس می تواند جایگاه سوم را به خود اختصاص دهد و

دانشگاه علامه در جایگاه چهارم قرار گیرد. در حالی که برترین رتبه‌ها یعنی رتبه‌های تک‌رقمی کنکور کارشناسی ارشد به دانشگاه تهران می‌روند و در همه‌ی سال‌ها، رتبه‌ی یک آزمون کارشناسی ارشد، اولویت اول خود را دانشگاه تهران قرار داده است. اما در عین حال میانگین رتبه‌ها در دانشگاه شهید بهشتی به دانشگاه تهران بسیار نزدیک و حتی در بیشتر سال‌ها و دوره‌ها بهتر از دانشگاه تهران است.

با عنایت به این که این پژوهش، شاخص‌های مربوط به «دروندها» را مبنای ارزیابی و تطبیق سه دانشگاه قرار داده است باید گفت دانشگاه علامه طباطبائی علی‌رغم افزایش جذب دانشجوی، موفقیت کمی حتی در جذب داوطلبان دوررقمی نسبت به دو دانشگاه تهران و شهید بهشتی داشته است. به عبارت دیگر نحوه جذب این سه دانشگاه نشان داد داوطلبان برتر در کنکور کارشناسی ارشد (تک‌رقمی) به هیچ‌عنوان دانشگاه علامه را انتخاب نکرده‌اند و داوطلبان دوررقمی نیز غالباً دو دانشگاه تهران و شهید بهشتی را برای تحصیل در مقطع تکمیلی ترجیح می‌دهند. تا جایی که در سال ۱۳۹۲ هیچ داوطلب دوررقمی در رشته‌های مدیریت دانشگاه علامه مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد نیست. این در حالی است که طبق نتایج پژوهش نصر و همکاران، رتبه پذیرفته‌شدگان سال‌های قبل از جمله عوامل عمده و اثرگذار در انتخاب داوطلبان سال‌های بعد می‌باشد (نصر و همکاران، ۱۳۸۶) بنابراین می‌توان گفت «تحصیل دانشجویان با رتبه‌های پایین‌تر» جذابیت دانشگاه علامه طباطبائی را برای داوطلبان بعدی، در یک دور نزولی قرار داده است؛ به این معنا که ترجیح داوطلبان برتر برای انتخاب دانشگاه علامه که خود از عوامل اصلی ارتقای دانشگاه هستند رو به تنزل قرار می‌گیرد. به علاوه فاصله گرفتن برخی از نیروهای باسابقه علمی (به شکل انتقال، بازنشستگی و ...)، ابهامات مربوط به روش پذیرش اعضای هیأت علمی و نیز محدودیت‌های مربوط به ارتباطات علمی فراملی، در تصویرسازی منفی در ذهن داوطلبان و دانشجویان و متعاقباً کاهش ترجیح آنان نسبت به دانشگاه علامه طباطبائی نقش مؤثری داشته است.

این نتایج در نقطه مقابل رتبه‌بندی‌ای است که نتایج پژوهش سهرابی (۱۳۸۰) ارائه داده است. در این پژوهش دانشکده مدیریت دانشگاه‌های تهران، علامه طباطبائی و شهید بهشتی با

استفاده از روش TOPSIS رتبه‌بندی شده‌اند. در نتیجه این رتبه‌بندی دانشکده مدیریت علامه طباطبائی با کسب امتیاز ۷۰ در جایگاه نخست، و دانشکده‌های مدیریت تهران و شهید بهشتی به ترتیب با امتیاز ۶۸ و ۶۴ در جایگاه بعدی قرار گرفته‌اند.

نتایج حاصل، گفته‌های برخی از مسئولین و استادان دانشگاه علامه طباطبائی را مبنی بر تنزل جایگاه علمی و رقابتی این دانشگاه، مورد تأیید قرار می‌دهد؛ الوانی (۱۳۹۲)، چهره ماندگار مدیریت و استاد سابق دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی در گفت‌وگویی با نشریه «چاوش»، در پاسخ به این سؤال که «دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی را در بین دانشگاه‌های کشور چگونه ارزیابی می‌کنید و چه رتبه‌ای به آن می‌دهید؟» می‌گوید:

زمانی دانشکده ما از نظر هیأت علمی و دانشیار نسبت به دیگر دانشگاه‌های کشور رتبه اول را داشت. ولی در حال حاضر... ممکن است این وضعیت تغییر کرده باشد ... زمانی دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی در رشته مدیریت دولتی سرآمد همه‌ی دانشگاه‌های کشور بود..

هم‌چنین حسین سلیمی، رئیس دانشگاه علامه طباطبائی با بیان این که جایگاه دانشگاه علامه طباطبائی در میان دانشگاه‌های دیگر پایین آمده است؛ ضمن اعلام نگرانی خود از وضعیت رتبه قبول‌شدگان دانشگاه علامه خاطر نشان می‌کند: کاهش رتبه‌های قبولی اصلی‌ترین نگرانی من در دانشگاه علامه است (ایرنا، ۱۳۹۳). این در حالی است که رتبه پذیرفته‌شدگان در سال‌های قبل از جمله عوامل عمده و اثرگذار در انتخاب داوطلبان می‌باشد (نصر و همکاران، ۱۳۸۶).

بررسی و تطبیق تعداد پذیرش در سه دانشگاه نشان داد که در مجموع دانشگاه علامه طباطبائی □ بیشترین میزان پذیرش را طی مدت پنج سال داشته است و به عبارت دقیق‌تر در اکثر سال‌ها دانشگاه علامه طباطبائی بیشترین میزان پذیرش را داشته و این قضاوت حتی بدون در نظر گرفتن تعداد پذیرفته‌شدگان در نیمه‌حضوری دانشگاه علامه طباطبائی صادق است. این در حالی است که دانشکده مدیریت دانشگاه شهید بهشتی همواره کم‌ترین میزان پذیرش دانشجوی کارشناسی ارشد را داشته است.

بر اساس نتایج این پژوهش، در مورد هر سه دانشگاه آنچه همراه با افزایش تعداد پذیرش شاهد هستیم عبارت‌اند از: پایین آمدن متوسط رتبه‌ها (افزایش مقدار عددی آن‌ها) و افزایش فاصله‌ی علمی در بین پذیرفته‌شدگان. این مسئله با مشاهده جهشی که در تعداد پذیرفته‌شدگان در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۲ رخ داده است، به‌طور کامل مشهود است. بنابراین، به نظر می‌رسد افزایش بی‌رویه ظرفیت پذیرش دانشجو در دانشگاه علامه طباطبائی بدون افزایش امکانات، منابع و فضای آموزشی متناسب با آن، به کاهش کیفیت آموزشی آن در سالیان مورد مطالعه منجر شده است.

هم‌چنین نتایج حاکی از آن است که دانشگاه شهید بهشتی به‌طور مطلق هر ساله غالب پذیرفته‌شدگان خود را در دوره‌ی روزانه پذیرش کرده است. در دانشگاه تهران، اگرچه سهم درصدی دوره‌های روزانه و شبانه اختلاف زیادی با یکدیگر ندارند اما سهم دوره‌ی روزانه از کل پذیرش، روند افزایشی را نشان می‌دهد. به‌عبارت‌دیگر دانشگاه تهران تا حدی تمایل داشته که غالب پذیرفته‌شدگان را در دوره‌ی روزانه جای دهد. اما رفتار دانشگاه علامه طباطبائی عکس دانشگاه تهران بوده است یعنی سهم دوره‌ی روزانه از کل پذیرش، روند کاهشی را نشان می‌دهد. به‌عبارت‌دیگر دانشگاه علامه به این سمت تمایل داشته که غالب پذیرفته‌شدگان را در دوره‌ی شبانه یا نیمه‌حضوری جای دهد. معضلی که در پی این روند می‌تواند پدیدار شود، تنزل جایگاه علمی و افول مرتبه اجتماعی دانشگاه در نزد اهل علم خواهد بود. توضیح این که با شاخص قرار دادن آزمون سراسری کارشناسی ارشد در خواهیم یافت که غالباً پذیرفته‌شدگان دوره‌ی روزانه در سطح علمی بالاتری قرار دارند و این امر قهراً با سطح علمی خروجی‌های دانشگاه و نیز میزان تولیدات علمی آن ارتباط مستقیم خواهد داشت. هنگامی که جمعیت غالب پذیرفته‌شدگان از سطوح پایین‌تر باشند، به‌تبع، سهم بیشتری نیز در تعیین هویت اجتماعی و جایگاه علمی دانشگاه خواهند داشت. بنابراین دانشگاه باید از گروهی بیشترین میزان پذیرش را داشته باشد که سهم آن‌ها در پیشبرد دانشگاه بیشینه است.

این پژوهش نشان داد که معدل پذیرفته‌شدگان در سه دانشگاه علامه طباطبائی، تهران و شهید بهشتی فاصله عمده‌ای ندارد و غالباً در بازه‌ی ۱۵ تا ۱۶ (از ۲۰) قرار دارد؛ باوجوداین،

تنها معدل پذیرفته شدگان شهید بهشتی از پذیرفته شدگان دانشگاه تهران بالاتر است. به نظر می‌رسد با ملاک قرار دادن معدل مقطع کارشناسی نتوان تحلیلی واقعی برای تعیین جایگاه علمی دانشکده ارائه داد. به عبارت دیگر «میانگین معدل مقطع کارشناسی» برای تعیین جایگاه علمی دانشکده‌ها روایی لازم را ندارد. نبود فاصله عمده در میانگین معدل‌ها در عین این که میانگین رتبه‌ها تفاوت زیادی دارند، این مدعا را تا حدی تأیید می‌کند. این مسئله به این دلیل است که معدل مقطع کارشناسی داوطلبان را دانشگاه‌ها و مؤسسات مختلف با سطح علمی کاملاً متفاوت تعیین می‌کنند و مانند آزمون سراسری در شرایط برابر احراز نشده‌اند.

نتایج حاکی از این بود که دانش‌آموختگان دانشگاه‌های دولتی، جمعیت غالب را در بین پذیرفته شدگان سه دانشگاه علامه طباطبائی، تهران و شهید بهشتی تشکیل دادند و به عبارت دقیق‌تر حضور دانش‌آموختگان دانشگاه‌های دولتی همه‌ساله بیش از دو برابر دانش‌آموختگان از سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات می‌باشد. به‌طور تفصیلی، در پنج سال مورد مطالعه (۱۳۸۸-۱۳۹۲) میزان حضور دانش‌آموختگان دانشگاه‌های آزاد و پیام نور در دو دانشگاه تهران و بهشتی اختلاف چندانی نداشته اما در دانشگاه علامه طباطبائی پس از دولتی‌ها، حضور پیام نوری‌ها در اکثریت بوده است. بنابراین در مجموع، پیام نوری‌ها بیش از سایر مؤسسات توانسته‌اند به تحصیلات تکمیلی این سه دانشگاه راه یابند. آمارها نشان می‌دهد که هر چند به‌طور متوسط حدود یک‌سوم از ورودی‌های کارشناسی ارشد مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی را دانش‌آموختگان پیام نور تشکیل می‌دهند، اما مقایسه این وضعیت با دانشگاه تهران و شهید بهشتی حاکی از حضور دو برابری این دانش‌آموختگان در دانشگاه علامه طباطبائی می‌باشد. از دلایل احتمالی آن می‌توان به افزایش ظرفیت دانشگاه علامه و تغییر اولویت انتخابی داوطلبان دارای رتبه‌های برتر از دانشگاه علامه طباطبائی به سایر دانشگاه‌های رقیب مثل تهران و شهید بهشتی اشاره کرد.

همچنین نتایج نشان داد که در هر سه دانشگاه غالب پذیرفته شدگان از رشته‌های مدیریت وارد کارشناسی ارشد مدیریت شده‌اند. ارتباط و همسانی بین رشته‌ی تحصیلی در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد می‌تواند در اشراف دانشجو نسبت به آموزش‌های دریافتی و نیز

آمادگی او برای دریافت محتوای آموزشی در هنگام تحصیل در مقاطع بالاتر بسیار مؤثر باشد. به‌طور تفصیلی، در دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی اکثریت داوطلبان از رشته مدیریت به گرایش‌های مختلف این رشته راه یافته‌اند. این میزان برابر با ۶۰ درصد کل پذیرفته‌شدگان در طول مدت پنج‌ساله بوده است. ۲۰ درصد داوطلبان نیز از رشته‌های کاملاً بی‌ارتباط وارد گرایش‌های مختلف مدیریت شده‌اند؛ مانند فیزیک و مهندسی مواد. مابقی را رشته‌های مرتبط مانند حسابداری و اقتصاد تشکیل می‌دهند. دو دانشکده مدیریت تهران و شهید بهشتی نیز با اندک اختلافی وضعیت مشابه و یکسانی داشته‌اند.

از نظر سن، پذیرفته‌شدگان در سه دانشگاه فاصله زیادی باهم نداشته‌اند و تنها با احتساب سن دانشجویان نیمه‌حضوری، میانگین سن پذیرفته‌شدگان دانشگاه علامه طباطبائی از میانگین سنی دانشگاه تهران بالاتر بوده است؛ گرچه این تفاوت زیاد نبوده و در حد چند ماه تشخیص داده شده است.

در مجموع می‌توان گفت که طی سالیان ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ ظرفیت پذیرش دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌ها و گرایش‌های مختلف مدیریت در دانشگاه علامه طباطبائی در مقایسه با دو دانشگاه تهران و شهید بهشتی به شدت افزایش یافته به نحوی که این دانشگاه به تنهایی به اندازه دو دانشگاه بزرگ تهران و شهید بهشتی اقدام به جذب دانشجو کرده است. ضمن این که بیش از ۶۳٪ همین ظرفیت به داوطلبان دوره‌های شبانه (نوبت دوم) و نیمه‌حضوری که شهریه پرداز بودند اختصاص یافته است. شاخص‌هایی مثل رتبه در کنکور و نوع دانشگاه مقطع قبلی نیز حاکی از پائین بودن این معیارها در دانشگاه علامه طباطبائی در مقایسه با دو دانشگاه دیگر است. همه این عوامل دست‌به‌دست هم داده‌اند تا شرایط را برای افت کیفیت آموزشی و تبعات بعدی آن مهیا سازند به طوری که در مجموع باید گفت دانشگاه تهران در جایگاه نخست و دانشگاه علامه طباطبائی جایگاه سوم را بعد دانشگاه شهید بهشتی به خود اختصاص داده است. برای برون‌رفت از شرایط یادشده پیشنهادهاى زیر ارائه می‌شود:

۱. تمرکز بر استعدادها و جذب بهترین‌ها. این مهم در دو حوزه مصداق می‌یابد که مکمل یکدیگرند: الف) جذب اعضای هیأت‌علمی ممتاز و برجسته و ب) بهبود و ارتقای

کیفیت بدنه دانشجویی دانشگاه از طریق گزینش بهترین و مستعدترین داوطلبان (آراسته و فاضلی ماسوله، ۱۳۹۰). در این مسیر دانشگاه می‌تواند با کنترل ورودی‌ها از طریق پذیرش معقول تعداد دانشجویان و جذب آنان متناسب با استانداردهای آموزشی مثل نسبت دانشجو به استاد و فضای آموزشی و نیز تبلیغات رسانه‌ای برای جذب رتبه‌های برتر کنکور و در نظر گرفتن امتیازهای ویژه برای آنان اقدام کند.

۲. از آنجا که به نظر می‌رسد دانشگاه علامه طباطبائی به‌طور متوسط با اختصاص بیش از ۶۳٪ از ظرفیت پذیرش دانشجویان رشته‌های مدیریت به متقاضیان شبانه و نیمه‌حضوری طی پنج سال مورد مطالعه، به دنبال افزایش درآمدهای دانشگاه بوده است و این درحالی است که به‌زعم بسیاری از متخصصان بازاریابی، بدترین راه کسب درآمد دانشگاه‌های دولتی صاحب برند و نام و نشان معتبر علمی افزایش بی‌رویه ظرفیت پذیرش دانشجو است که در نتیجه منجر به کاهش کیفیت ورودی‌ها و به تبع آن افت توانایی دانش‌آموختگان می‌شود؛ از همین رو پیشنهاد می‌شود چنین دانشگاه‌هایی با داشتن منابع انسانی متخصص و زیرساخت‌های پژوهشی بایستی به دنبال جذب پروژه‌های تحقیقاتی و ارتباط با صنایع باشند.

۳. انجام فعالیت‌های تبلیغی و انعکاس برند دانشگاه به‌عنوان دانشگاه تخصصی علوم انسانی. برخلاف قابلیت‌های علمی دانشگاه علامه طباطبائی در رشته‌های مدیریت مثل وجود استادان صاحب‌نام و چهره‌های ماندگار، آثار علمی اعضای هیأت علمی اعم از کتب و مقالات و ... شاید آن‌طور که باید برای دانش‌آموختگان کارشناسی سایر دانشگاه‌ها شناخته شده نیست. در این زمینه اقدامات تبلیغی و انعکاس نتایج فعالیت‌های علمی دانشگاه می‌تواند مفید و مؤثر واقع شود.

۴. از آنجا که شرایط و منابع فیزیکی نقش به‌سزایی در انتخاب محل تحصیل دانشجویان دارد، رسیدگی به وضعیت کالبدی دانشکده برای دانشجویان و نیز ایجاد فضا و محیط کار متناسب با شأن اعضای هیأت علمی و کارکنان دانشگاه می‌تواند در جذب استعدادها برتر تأثیرگذار باشد.

۵. تقویت منابع علمی کتابخانه و بهبود فضای مطالعه و امکان دسترسی آنلاین به منابع جدید علمی پیشنهاد می‌شود.
۶. همچنین ارتباطات ملی و فراملی با دانشگاه‌ها و استادان برجسته داخلی و خارجی به شکلی فعال و تعالی‌بخش از جمله عوامل رشد علمی و دوشادوشی با سایر مراکز علمی است.

منابع

- احمدوند، ش. (۱۳۹۳، ۲۷ ۳). بی انگیزگی، رتبه علمی دانشگاه علامه را کاهش داد. بازیابی از خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران (ایرنا): <http://www.irna.ir/fa/News>
- احمدی، س.، عین‌اللهی، ب.، اکبری لاکه، م. (۱۳۹۲، بهار). شاخصهای رتبه‌بندی آموزشی دانشگاه‌های ایران و جهان. *طب و تزکیه*، ۲۲(۱)، ص. ۹-۱۶.
- آذر، ع.، مومنی، م. (۱۳۸۴). *آمار و کاربرد آن در مدیریت* (جلد ۱). تهران: سمت.
- آراسته، ح.، فاضلی‌ماسوله، ط. (۱۳۹۰، زمستان). رتبه‌بندی‌ها و ویژگی‌های دانشگاه‌های برتر جهانی. *فصلنامه آموزش مهندسی ایران*، ۵۲(سال سیزدهم)، ص. ۸۷-۱۰۱.
- اقبال، ع.، گسگری، ر.، رستمی، ا. (۱۳۸۴، پاییز). رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های ایران. *مجله تحقیقات اقتصادی*، ۷۰، ص. ۶۹-۸۹.
- الوانی، س. م. (۱۳۹۲). مصاحبه ویژه با پدر مدیریت دولتی و چهره ماندگار مدیریت ایران سید مهدی الوانی. (ف.ع-د. دولتی «چاوش»، مصاحبه کننده)
- الوانی، م.، واعظی، ر. (بی تا). مقدمه‌ای بر مطالعات تطبیقی در مدیریت. *مطالعات مدیریت*.
- ایلنا. (۱۳۹۲، ۲۶ ۵). اقدام تامل‌برانگیز رئیس دانشگاه علامه طباطبائی. بازیابی از خبرگزاری کار ایران: <http://www.ilna.ir>
- پاکزاد، م.، خالدی، آ.، تیموری، م. (۱۳۹۱، بهار). بررسی تطبیقی نظام‌های بین‌المللی رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی. *رهیافت*، ص. ۷۱-۹۳.
- پایگاه استنادی علوم جهان اسلام. (۱۳۹۲). *رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی ایران*. بازیابی در آبان ۱۳۹۴، از <http://www.isc.gov.ir>
- حافظ‌نیا، م. (۱۳۸۹). *مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی*. تهران: سمت.

خاتمی فیروزآبادی، ع.، بامدادصوفی، ج.، محبی، ح.، رحیمی. (۱۳۹۳، بهار). ارائه مدلی جهت تعیین تعداد مطلوب دانشجویان دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی بر مبنای رویکرد فازی. *مطالعات مدیریت صنعتی*، ۱۲(۳۲)، ص. ۶۷-۹۷.

خبرگزاری جمهوری اسلامی، *ایرنا*. (۱۳۹۳، ۲۸ ۲). <http://www.irna.ir/fa/News>.

خسروجردی، م.، زراعت کار، ن. (۱۳۹۱، پاییز). مروری بر نتایج هفت نظام رتبه‌بندی دانشگاه‌های جهان. *پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۱(۲۸)، ص. ۷۱-۸۴.

دانایی فرد، ح.، الوانی، م.، آذر، ع. (۱۳۹۱). *روش‌شناسی پژوهش کمی در مدیریت: رویکردی جامع*. تهران: صفار-اشراقی.

دانشگاه علامه طباطبائی. (۱۳۹۴، ۱۲). *بازیابی از سایت دانشگاه علامه طباطبائی*; <http://www.atu.ac.ir>

دلاور، ع. (۱۳۹۱). *روش‌های تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی*. تهران: دانشگاه پیام نور.

سایت دانشکده مدیریت شهید بهشتی. (۱۳۹۴، ۱۲). معرفی. *بازیابی از* <http://sbu.ac.ir>

سکاران، ا. (۱۳۹۲). *روش‌های تحقیق در مدیریت*. (م. صائبی، م. شیرازی، مترجم) تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی ریاست جمهوری.

سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی رهبر معظم. (۱۳۹۳، ۶ ۲۹). *بازیابی از دبیرخانه شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری*: <http://www.atf.gov.ir>

سهرابی، ا. (۱۳۸۰، شماره ۱۳). *ارزیابی مؤسسات آموزش عالی دولتی*. *مجله مجتمع آموزش عالی قم*، ص. ۱۶۹-۱۸۹.

شورای عالی انقلاب فرهنگی، هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی. (۱۳۸۴). *شاخص‌های ارزیابی آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران*. تهران: شورای عالی انقلاب فرهنگی.

صابری، ر. (۱۳۹۱، ۴ ۲۳). *ارتقای جایگاه علمی دانشگاه علامه*. (خبرگزاری خانه ملت) مجلس شورای اسلامی، مصاحبه‌کننده) <http://www.icana.ir>.

عنایتی نوین فر و همکاران، ع. (۱۳۹۱، فروردین ۲۱). بررسی مقایسه ای عوامل موثر بر انتخاب رشته دانشجویان مهندسی مکانیک دانشگاههای صنعتی در سال ۱۳۸۷: نمونه دانشگاههای صنعتی شهر تهران. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۶۶، ص. ۱۴۵-۱۶۷.

غفاری، غ. (۱۳۸۷، آبان ۲۶). منطق پژوهش تطبیقی و مسایل روش شناختی آن. بازیابی از انجمن جامعه شناسی ایران: <http://www.isa.org.ir>

فرامرزی قراملکی، ا. (۱۳۹۲). روش شناسی مطالعات دینی. مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی.

لیونبرگ، ف.، ایربای، ب. (۱۳۹۰). روش های تحقیق و نگارش پایان نامه در علوم اجتماعی، علوم رفتاری و مدیریت. (و. قربانی زاده، م. حسینی مرام، مترجم) تهران: جهاد دانشگاهی.

محمدی، م.، متقی، ا. (۱۳۸۶، پاییز و زمستان). بررسی تطبیقی آزمون کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه های دولتی و دانشگاه های آزاد اسلامی بین سال های ۱۳۸۱-۱۳۸۶. مجله کتابداری، ۴۰(۴۶)، ص. ۱۵۵-۱۷۷.

مرکز آموزش های الکترونیکی دانشگاه تهران. (۱۳۹۴، ۱۲ ۱۹). آموزش مدیریت در محیط چهارم. بازیابی از مرکز آموزش های الکترونیکی دانشگاه تهران: <http://utec.ut.ac.ir>

نصر و همکاران، ا. (۱۳۸۶، بهار). بررسی ملاکهای انتخاب رشته داوطلبان ورود به دانشگاه های دولتی و مقایسه آن بر مبنای تحصیلات پدر، رشته تحصیلی، سن و دفعات شرکت در آزمون سراسری. فصلنامه علمی-پژوهشی روان شناسی دانشگاه تبریز، ۵، ص. ۱۱۳-۱۴۲.

Azarian, R. (2011, April). Potentials and Limitations of Comparative Method in Social Science. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(4), pp. 113-125.

Collier, D. (1993). *The Comparative Method*. Washington: American Political Science Association.

Goodrick, D. (2014). *Comparative Case Studies*. Florence, Italy: UNICEF Office of Research.

GUALBERTO, B.-C., OLGA, G.-M., MARÍA PAZ, B.-S., & OSCAR, V.-M. (2007). Comparative study of international academic rankings of universities. *Scientometrics*, DOI: 10.1007.